

YUMUŞAK GÜÇ BAĞLAMINDA ÖRTÜLÜ FAALİYETLER VE ALGI OPERASYONLARI

Hulusi GÖLPINAR

Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

1. Yumuşak Güç

Yumuşak güç kavramı ilk kez, 1990 senesinde Joseph S. Nye tarafından yazılan “Liderliğe Zorunluluk: Amerikan Gücünün Değişen Doğası”¹ adlı kitapta yer almış olup 2004 yılında, yine Nye’ in “Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu”² adlı çalışmasında da Amerika Birleşik Devletleri çerçevesinde detaylandırılmıştır.

Yumuşak güç, bir ülkeye dair siyasal düşüncelerin ve o ülkenin kültürünün zenginliğinden ve çekiciliğinden beslenir. Ülke politikaları diğerleri nezdinde kabul görülüp tasvip ediliyorsa yumuşak gücün nüfuzu daha derin olacaktır. Kısaca yumuşak güç, bir ülkenin kendi istediğini başkalarının da istemesini sağlamasıdır. Bu da ancak başkalarını cezbederek, onların zihnini ve kalbini kazanmak suretiyle olmaktadır keza; bu durumda kazanılacak yumuşak gücün etkisi, sert (askeri) ve ekonomik gücün çok daha üzerinde olacaktır. Zira yumuşak güç diğer insanların önceliklerini belirleyecek bir siyasi gündem oluşturma özelliğini de beraberinde getirir.³

Yumuşak gücün siyasi iradeyi amaçlarına ulaştırma hususiyeti fikir, bilgi ve ideallere sahip olmayla orantılıdır. Yumuşak gücün cazibe tarafını, o ülke-

- 1 Joseph S. Nye: Bound to Lead: The Changing Nature of American Power, Basic Books (New York, 1990).
- 2 Joseph S. Nye: Soft Power: The Means to Success in World Politics, PublicAffairs; 1 edition (March 16, 2004)
- 3 Sait Yılmaz: Güç ve Politika, ALFA Yayınları, (İstanbul, 2008), 4. Bölüm.

nin kapsayıcı dış politikaları, kültür yapısı ve demokrasi gibi siyasi değerleri oluşturur. Hakeza bir ülkenin zengin kültür yapısı ve uluslararası politikaları yahut uygulanan kamu diplomasisinin hinterlandı diğer ülkeleri ve toplumları kuşattığı ve bir nevi rıza üretimini sağladığında ulaşılmak istenen amaçlara varmak daha mümkün hale gelecektir. Bu durumda ise bir ülkenin kendi istediğini diğer ülkelerde isteyecektir ve politikaların meşruiyeti doğrultusunda ülkenin yumuşak gücü gelişecektir.⁴

Yumuşak gücü öne çıkartan önemli bir husus da yeni dünya düzeninin çok kutuplu yapısı, uluslararası, STK lar, kuruluşlar ve medyanın hızla artan etkisi neticesinde askeri güç gösterimi arka planda kalmıştır.⁵ Buna ilaveten asimetrik ve hibrit savaş yöntemlerinin ortaya çıkması ve ulusal orduların manevra ve nüfuz alanının etkinliğinin azalması ile beraber sert güç önemini yitirmiştir.

Küresel ve bölgesel güçlerin menfaatleri uğruna terörizmi bir araç olarak kullanma durumu, 11 Eylül' de bumerang misali terörün kendilerini de vurmamasından sonra daha farklı bir hal almıştır. Bu durum neticesinde terörizmi bir maşa olarak kullanan devletler, barış ortamında da bölgesel ve küresel sistemleri kendi menfaatleri ekseninde şekillendirebilmek ve hedef ülkeleri gerekli gördüklerinde manipüle etmek amacıyla yumuşak gücün kullanımını baz alan stratejiler geliştirmeye başlamışlardır.⁶

Yumuşak güç kullanımında esas olan hedef ülkelere yönelik şiddet içermeyen mücadele ve müdahale yöntemidir. Global hale gelen haberleşme ağı ile siber ve bilgi teknolojilerinden istifade edilerek hedef ülke hakları yönlendirilir. Hedef ülke içindeki kutuplaşmalar ve parçalanmış yapılar sonuna kadar kullanılır. Burada mücadele sosyal, psikolojik, siyasi ve ekonomik bir takım araçlar yoluyla gerçekleştirilir. Çeşitli grevler, direnişler, protesto ve boykotlar bu durumun tezahürleri olarak zikredilebilir. Siyasi erk, gücünü toplumdan, kurumlarından ve itaat kültüründen almaktadır. Bu minvalde şiddet içermeyen siyasi direniş örneklerinin, gücü bertaraf etmek için büyük önem taşıdığı savunulmuştur. Söz konusu direnişler şiddetten uzak bir tarife konu olsa da bazı zamanlarda şiddet içeren mücadele biçimi de olası görülmektedir.⁷

4 A.g.e

5 Joseph S. Nye: Bound to Lead: The Changing Nature of American Power, Basic Books (New York, 1990).

6 John Arquilla & David Ronfeldt, The Emergence of Noopolitik. Toward an American Information Society, (Santa Monica CA: Rand Corporation: 1999), 30-31.

7 Gene Sharp, Diktatörlükten Demokrasiye, (Boston: The Albert Einstein Institution, 2010), 38-39.

Siyasi direniş kampanyalarında gezi olaylarından da tahlil edilebileceği üzere; ikna ve protesto yürüyüşleri, oturan ve duran adam eylemleri, büyük meydanların işgali gibi sembolik gösteriler yapılmaktadır. Ayrıca sosyal, ekonomik ve siyasi olarak üç başlık altında gerçekleştirilen sivil itaatsizlik unsurları da buna dâhildir. Yine barışçıl müdahaleler olarak ifade edilen birtakım ekonomik, sosyal, politik, psikolojik, fiziksel, yöntemler de bu kapsamda yer almaktadır.⁸

Uygun stratejilerle tatbik edilen bu yöntemlerin; bu hususta özel bir eğitime tabi tutulmuş siviller tarafından daha geniş ölçekli ve azimle kararlı bir şekilde uygulanması o ülkenin siyasi iradesi için ciddi sıkıntılar meydana getirir. Siyasi liderlerin bazı davranışları manipüle edilerek çeşitli algı teknikleri ile toplumda lidere karşı hoşnutsuzluk oluşturulur ve istismar edilmeye çalışılır. Basın ve sosyal medyanın da etkin kullanılması ile liderlerin diktatör olarak algılanması için yoğun bir propaganda yürütülür. Özgürlük maskesi altında gerçekleştirilen eylemler ve direnişler ile liderin karizması ve gücü sarsılmaya çalışılır.⁹

Bu tarz direnişler toplumda hassasiyet yaratan politika ve uygulamalara karşı da uygulanabilmektedir. Böylelikle farklı hususiyetleri olsa bile geniş halk kitlelerine ulaşılarak direnişler yaygınlaştırılabilmektedir. Belirlenen strateji kapsamında iş yavaşlatma ve durdurma eylemleri bazen gizlice uygulanabilir. Bazen açık isyan, itaatsizlik ve grevler şeklinde de görünür bir hal alabilir. Şiddet içermeyen direnişlerde ülke yönetiminin meşruiyetini kabul etmeme ve itaatsizlik propagandası önem arz etmektedir.¹⁰

2. Örtülü Faaliyetler ve Algı Operasyonları

Örtülü faaliyetler; hükümetlerin, politik ve askeri tedbirlerin amaçlanan neticeyi vermediği hal ve pozisyonlarda devreye koyduğu, istihbarat ve askeri güçlerin birlikte kullanıldığı ya da istihbarat teşkilatının yürüttüğü faaliyetler ve operasyonlardır. Adeta “gayri resmi bir düzlemde ilan edilmemiş harp” gibi bir algıyla muhtemel rakipleri bertaraf etmeyi de kapsayan bu tip faaliyetler,

8 A.g.e

9 Gene Sharp, Diktatörlükten Demokrasiye, (Boston: The Albert Einstein Institution, 2010), 38-39.

10 a.g.e

asimetrik savaştan suikastlara kadar pek çok operasyon şeklini de ihtiva etmektedir.¹¹

İstihbaratın pek çok tanımında da olduğu gibi Ercan da istihbaratı “*bir devletin dış politikası ve ulusal güvenliği için ihtiyaç duyulan, yabancı devletler, bu devletlerin ajanları ve diğer varlıkları hakkındaki bilgilerin toplanması ve işleminden geçirilmesi; dış politikanın uygulanmasını kolaylaştırmaya yardımcı olacak örtülü faaliyetlerin yürütülmesi ve gayri resmî girişimlere karşı kişiler ve organizasyonlara ek olarak hem istihbarat sürecinin ve hem de istihbarat ürününün korunmasını içeren gizli devlet faaliyeti olarak tanımlanabilir*” ifadesini kullanarak tanımlamıştır.¹²

“Örtülü faaliyetler”, tanımlardan da anlaşılacağı üzere istihbaratın temel varoluş amaçlarından biridir. Bu faaliyetlerde temel gaye gerçek organizatörü saklamak ve gerektiğinde de onun mesuliyetini ve bağlantısını ret ve inkâr etmektir. Bu faaliyetler, istihbarat teşkilatının hedefte olan ülkedeki temsilcilikleri aracılığıyla gerçekleştirilebildiği gibi siyasi, iktisadi ve yarı askeri alanlarda tatbik edilebilmektedir.¹³

Bir ülkenin güvenliğini sağlamak devletin asli vazifesidir. Devlet, güvenliğin tesisi için birtakım kurallar koyar ve bunları herkese eşit şekilde uygular. Yani devletin hangi kurumu olursa olsun yaptığı işlerde hukuka ve kurallara uygunluk esastır. Örtülü operasyonlar, -hukuk sathı mahalli dışında kalan- ise istisna olmalıdır. Bu durumu güvenlikleştirme (securitization) adına genel geçer bir duruma sokmak devlet itibarını sarsar ve yapanları çeteleştirir.

Kissinger ’in ifadesinde de yer bulduğu gibi, diplomasinin yetersiz kaldığı ancak bir savaş ilanının da yapılamayacağı durumlarda rakip devlet ya da devlet harici aktörlere yönelik yürütülen örtülü operasyonlarla olumlu olumsuz propaganda, paramiliter hareketler (gerilla veya isyancı grupların desteklenmesi), darbeler, ekonomiyi destekleme veya çökertme gibi pek çok işleve haiz olması amaçlanmaktadır¹⁴

11 <http://qha.com.ua/tr/analiz-haber/sabotaj-suikast-ve-ortulu-operasyon-rusya-askeri-istihbarati-gru-ve-spetsnaz/141478/>

12 Ercan, Hasan, “Tarihi Derinlik İçinde Soğuk Savaş Sonrası Dünyada Yeni İstihbarat Kavramı”, Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu, Ankara, 2006

13 Kaynak, Mahir, “İstihbaratta Yeni Stratejiler Örtülü Operasyonlar”, Truva Yayınları, 2009.

14 <http://www.milliyet.com.tr/turkiyeveortuluoperasyonlar/siyaset/ydetay/1821613/default.htm>

Ayrıca örtülü faaliyet gerçekleştirebilen devletler dünyanın farklı coğrafyalarında operasyon yapabilme kapasitesi olan, risk alabilen devletlerdir. Ülke menfaatleri söz konusu olduğunda iktidardan bağımsız operasyon yapma yeteneğine sahip olmaları da beklenir. Ancak demokratik olgunluğa ulaşmış bir ülkede bu tarz örtülü faaliyetler dahi denetime açık ve hukuka uygun olarak yürütülmelidir.

Özcan örtülü faaliyetleri vurguladığı bir makalesinde bu durumu şöyle izah etmektedir: *“Türkiye de ihtiyaç duyuyorsa bunu yapabilmeli. Bölgesel gelişmeler, Türkiye’nin acilen bu kapasiteyi kazanmasını ve amatörlikten kurtulması gerektiğini söylüyor. Öncelikle hukuki eksiklikler giderilmeli, kurumsallaşma sağlanmalı, kurumlar arası işbirliği geliştirilmeli ve milli doktrin üretilmeli. Şahsi, ideolojik nedenler, romantizm, politik-mantıki gerekçeler, kurumsal kültür operasyon nedeni olmaz. Hukuki altyapı hazırlanmadan “örtülü operasyonlara” girişmek siyasi karar alıcılar ve uygulayıcılar için uzun vadeli ciddi sorundur. Bunun en iyi örneği TSK mensuplarının PKK ile mücadele konusunda yaşadığı ibretlik tecrübelerdir. Kargaşaya, tartışmalara son vermek, MİT’i kurumsal, çalışanlarını kişisel sorumluluktan kurtarmak amacıyla düzenleme yapmak siyasi otoritenin görevi. Kurumu, çalışanlarını meşruiyet ve hukukun içinde tutmanın yolu yine yasal ve idari düzenleme yapmaktan geçiyor”*¹⁵

Örtülü faaliyetler günümüzde çok farklı şekillerde yapılabilmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilen operasyonlar askeri operasyonlara göre görece daha az maliyetli ve daha az tahrip edici olduğundan, diplomatik alanın da sınırlı ve etkisiz kaldığı “gri alanlarda” uygulamaya konulmaktadır. Gri alanlar teriminin literatürde kullanımı ise hem Kissinger hem de Rus General Gerasimov’a aittir.¹⁶

Örtülü faaliyetlerin kapsamına; hedef olarak nitelenen ülkelerde bölücü terör unsurlarına destek olma, hükümet darbelerine teşvik ve katkı sağlama, propaganda faaliyetleri kapsamında çeşitli medya gruplarına gizli parasal destekle algı operasyonları yapmayı da içine alır. Milli ve manevi değerleri gözden düşürerek, yozlaşmış bir kültür ve toplum yapısının oluşturulması yoluyla, toplumları önce içten, manen çökertme ve akabinde sömürme amacı taşımaktadır.

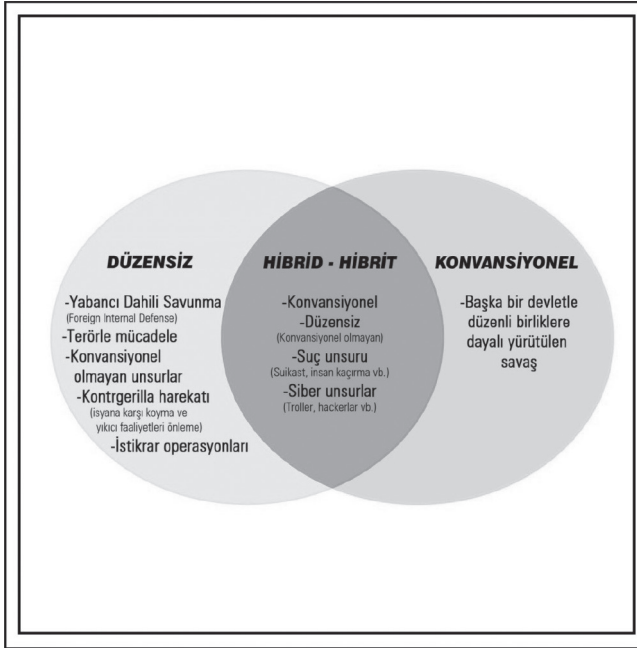
15 a.g.e

16 <http://qha.com.ua/tr/analiz-haber/sabotaj-suikast-ve-ortulu-operasyon-rusya-askeri-istihbarati-gru-ve-spetsnaz/141478/>

Genel olarak örtülü operasyonlar politik ve askeri seçeneklerden sonra gelen üçüncü bir seçenek olmaktadır. Bu yolu seçmek yalnızca istihbarat teşkilatının niteliğine değil çoğunlukla farklı alanlardaki güvenlik kaygılarına göre alınacak tedbirlerle ilişkilidir.¹⁷ Örtülü operasyonlarla aslında yapılmaya çalışılan devletin dış politikasını desteklemektir ve siyasi, ekonomik ve askeri alanlarda uygulanmaktadır. Bu amaç ile öncelikle, hedef ülkedeki kamuoyunun tepkisini çekmeyecek şekilde hareket edebilmek ve sonrasında yürütülen operasyonların içeriğini gizlilik içinde icra edebilmektedir.¹⁸

Rusya'nın son yıllarda tatbik ettiği "hibrid savaş" bu tip operasyonların bir örneğini teşkil etmektedir ki bu mücadele şekliyle Rusya herhangi bir alanda kendisine yönelik yapıldığını iddia ettiği örtülü operasyonlara karşılık verdiğini düşünmektedir. Aşağıda hibrid savaşlar şematize edilmiştir.

Alındığı yer: <http://fabiusmaximus.com/2015/02/02/4gw-hybrid-warfare-innovation-77902/>

17 Shackley, Theodore: The Third Option. An American View of Counterinsurgency Operations, Reader's Digest, (New York, 1981), 6-7

18 http://usam.aydin.edu.tr/KRIZ_YONETIMIVEGUC_KULLANIMI%283a4a%29.pdf

Örtülü faaliyetler bir gazeteciye, politikacıya suikast düzenlemek ya da halk arasında güvenilirliğini yitirmesi amacıyla “itibar suikastı” şeklinde de yapılabilmektedir. Hakeza insan kaçırma ve sabotajlar da bu uygulama alanında yer almaktadır.

Yılmaz, dünya sathında işleme konan küresel hegemonya mekanizmasının tamamı örtülü faaliyetlerden oluşan dört temel fonksiyonu içine aldığını söyler:

- Çoğunlukla gözetleme, dinleme ve insan istihbaratına dayanan global istihbarat oluşum şebekesi,
- Tesir altına alınmış medya, gündem oluşturan beynelmilel kuruluşlar, bilgi çarpıtan düşünce kuruluşları, etki ajanları vb. unsurların yer aldığı uluslararası propaganda ve algı yönetimi ağı,
- Ülkenin rejim değişikliği ve yönetimine ilişkin senaryolarına tesir eden; askeri güç, önemli kişiler, sivil toplum kuruluşları ve kalkınma ajansları gibi örtülü istihbarat fonksiyonu olan operasyonel kurum, kaynak ve araçlar,
- Bütün bu örtülü faaliyet ve operasyonların güvenliğini ve gizliliğini sağlayacak güvenlik sistemleri¹⁹

Örtülü faaliyetlerin sıklıkla uygulanan bir şeklini de “algı operasyonları” oluşturmaktadır. Algı operasyonu tabiri ilk olarak ABD Savunma Bakanlığı’nın 1987 tarihli Askeri Terimler sözlüğünde kullanılmıştır. Burada geçen ifade: “*Yabancıların kendi hedefleri doğrultusunda tavır almalarını sağlamak amacıyla, seçilmiş bilgi akışını ve somut belgeleri yönlendirerek ya da bunların reddiyesini oluşturarak kitlelerin hislerini, güdülenmelerini, düşünce sistemlerini etki altına almaya çalışmak için yürütülen eylemler ile gerçekleri yansıtmama, operasyon güvenliğini sağlama, gerçeği gizleme ve çarpıtma, psikolojik operasyonları yönetme gibi unsurların bileşkesi.*” şeklindedir²⁰

Pek çok bakımdan algı yönetimi –ki bu bir süreçtir- ve buna bağlı olarak yapılan operasyonlar; gerçeği ifşa etmeyi, güvenlik faaliyetlerini gizlemeyi, aldatmayı ve psikolojik operasyonları bir araya getirir. Kitlelerin kendi kendilerine geliştirebildikleri bir düşüncelerinin olamayacağını varsayarak geliştirilen bu ikna yöntemi ve süreci, “sosyo-psikolojik manipülasyon” olarak da adlandırılmaktadır.²¹

19 Yılmaz, Sait “Ulusal Güvenlik ve İstihbarat”, Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Ankara, Şubat 2005), 38

20 <http://www.birikimdergisi.com/haftalik/7230/algı-operasyonu#.V06QqSFGQ5w>

21 <http://dirilispostasi.com/n-260-algi-operasyonu-nedir-nasil-yapiliyor-1.html>

Propaganda ile algı operasyonu arasındaki temel fark ise: Propaganda kendini, vaatlerini ve kendinden menkul olanı anlatmak iken, algı operasyonunda bunları yapmak adına rakiplere karşı ahlaki-gayriahlaki malzeme üretme, hedef kişi veya kurumu yıpratma yöntem geliştirme durumu vardır.

Şekerci bu durumu şöyle izah ediyor :”*Adolf Hitler’in propaganda bakanı Paul Joseph Goebbels, Nazi liderlerine verdiği konferanslarda büyük yalanlar söylemenin, bunları sıkça tekrar etmenin devrimin en önemli aracı olduğunu dile getirmiştir. Algı operasyonlarını izah ederken de bunu not etmek gerekiyor. Sözüünü edeceğimiz algı operasyonları yalandan, iftiradan bağımsız değildir*”²²

Yazar bunun devamında algı operasyonu aşamalarını kurgusal bir yaklaşımla ele alarak sıralamıştır. Söz konusu sıralamada; Benmerkezci rol biçme, jargon farkı, mükerrerlik, göze ve kulağa aynı anda hitap eden manipülasyonlar, anlık itham edip geri kaldırma, konjonktüre bağlı algı oluşturma ve zaman aşımı, etiketleme, istatistiksel ve bilimsel gizleme, meşruiyet zemini oluşturma çabası, magazinsel ve sempatik gösterme, yok sayma, ajitasyon ve itibarsız kişiler yoluyla ters algı oluşturma gibi aşamalar zikredilmiştir.²³

Hedef kitleleri kendi menfaatleri doğrultusunda aldatmak ve kandırmak, onları kendi amaçları uğruna kullanacakları birer araç haline getirmek kastı olan algı operasyonlarında hedef kitle, bazen ülke içerisinde belirli bir grup yada kesim iken bazen ülkenin tamamı veya yurtdışındaki bir grup da olabilmektedir.

3. Sonuç

Son dönemlerde yaşanan sosyal medya üzerinden yürütülen algı operasyonlarında gerçeği gizleme, aldatma ve/veya çarpıtma unsuru ön plandadır. Bu aşamada gerçek ile algı arasında ayırım yapılması ise daha da zorlaşmaktadır. Kissinger dediği “Bir şeyin gerçek olması pek o kadar önemli değildir; fakat gerçek olarak algılanması çok önemlidir” sözü aslında bu durumu ifade etmektedir.²⁴

Algı operasyonunun sosyal medya boyutunun bu kadar önem kazanmasının başlıca sebebi, sosyal medya da bulunduğu yaşamakta olduğunuz zamanın

22 a.g.e

23 <http://dirilispostasi.com/n-260-algi-operasyonu-nedir-nasil-yapiliyor-1.html>

24 http://www.algioperasyonu.com/haber-4038algi_yonetim_operasyonu.html

ve mekanın hatta gerçek kimliğinizin ehemmiyeti yok iken bu alanda yapabileceklerinizin ve etki sahanızın ise sınırı belirsizdir. Günümüzde sosyal ağlar üzerinden yayınlanan herhangi bir doğru yada yanlış bir bilgi, anında tüm küreye ve tüm kitleleri yayılma ve etkisi altına alma gücüne ulaşmış durumdadır.²⁵

Ülkemizde de son yıllarda en çok başvurulan yöntemlerden biridir “algı operasyonları”. Meşru hükümeti devirmek hatta bir rejim restorasyonu yapmak için ortaya çıkan “gezi kalkışması” ve “17-25 Aralık olayları” işte tam da algı operasyonları kalıbına giren hadiselerdir. Burada tatbik edilen operasyonlar aynı zamanda bir nevi “itibar suikastlarıdır”. Aslında burada bütün bu operasyonların altında yatan temel anlayış ;bir toplumun bütün tarihi, içtimai, dini ve kültürel kazanımlarına rağmen kendinden menkul ve kendine ait bir kanaat oluşturmayacağı varsayımdır. Oysa Anadolu insanın “irfanı”, perdeler arkasında birleşen bütün güçlerin pozitivist ve materyalist zihniyetle hesaplamadığı ve dolayısıyla da çekilen örtülü operasyonların akamete uğramasının en büyük sebebidir.

KAYNAKÇA

Arquilla J. & Ronfeldt D., The Emergence of Noopolitik. Toward an American Information Society, (Santa Monica CA: Rand Corporation: 1999), 30-31.

Ercan, Hasan, “Tarihi Derinlik İçinde Soğuk Savaş Sonrası Dünyada Yeni İstihbarat Kavramı”, Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu, Ankara, 2006.

Kaynak, Mahir, “İstihbaratta Yeni Stratejiler Örtülü Operasyonlar”, Truva Yayınları, 2009.

Nye Joseph S., Bound to Lead: The Changing Nature of American Power, Basic Books (New York, 1990).

Nye Joseph S Soft Power: The Means to Success in World Politics, PublicAffairs; 1 edition (March 16, 2004)

Nye Joseph S.: Soft Power and American Foreign Policy, Political Scien-

ce Quarterly; Summer 2004; 119, 2; Research Library Core, p.256

Nye Joseph S, "Soft Power," Foreign Policy, no. 80. (1990), 153-71.

Shackley, Theodore: The Third Option. An American View of Counterinsurgency Operations, Reader's Digest, (New York, 1981), 6-7.

Sharp, Gene, Diktatörlükten Demokrasiye, (Boston: The Albert Einstein Institution, 2010), 38-39.

Yılmaz, Sait "Ulusal Güvenlik ve İstihbarat", Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Ankara, Şubat 2005), 38.

Yılmaz, Sait ,Güç ve Politika, ALFA Yayınları, (İstanbul, 2008), 4. Bölüm.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.milliyet.com.tr/turkiyeveortuluoperasyonlar/siyaset/ydetay/1821613/default.htm> (erişim: 04.09.2017).

http://usam.aydin.edu.tr/KRIZ_YONETIMIVEGUC_KULLANIMI%283a4a%29.pdf (erişim:04.09.2017).

<http://fabiusmaximus.com/2015/02/02/4gw-hybrid-warfare-innovation-77902/>(erişim:03.09.2017).

<http://dirilispostasi.com/n-260-algi-operasyonu-nedir-nasil-yapiliyor-1.html> (erişim:03.09.2017).

http://www.algioperasyonu.com/haber-4038-algi_yonetim_operasyonu.html(erişim:30.09.2017).

<http://qha.com.ua/tr/analiz-haber/sabotaj-suikast-ve-ortulu-operasyon-rusya-askeri-istihbarati-gru-ve-spetsnaz/141478/> (erişim: 29.09.2017).

<http://www.birikimdergisi.com/haftalik/7230/algi-operasyonu#.V06QqSFGQ5w> (erişim:30.09.2017).